

Karşınızda kitaba aşık bir çocuk ruh

SAYIM ÇINAR

sayimc@superonline.com

Yıllardır çocuk kitapları yayımlayan bir yazarınız. Çocuklara kitap hazırlamak ne gibi duygulara yol açıyor?

Çocuklara ve gençlere kitap yapıyoruz -kelimenin tam anlamıyla "yapıyoruz". Çünkü Günışığı Kitaplığı'nın üç kurucusu, ekip arkadaşlarıyla birlikte, bizzat kitapları yapmakla sorumlu aynı zamanda: Kitapların editörlüğü, düzeltmenliği, son okuması bizlerin üstünde. Hayatta en sevdiğim, değer verdiğim, beni heyecanlandıran iş bu: Çocuklar, gençler için kitap hayal etmek, yazarla çizerle birlikte bu hayali bedene kavuşturmak.

Bu edebiyat keyfini, sevgisini, bu büyüğü çocuklara geçirebilmek için çaba harcıyoruz. Günümüzde kolaylığa kaçıldığını, edebiyatı çocukların gençlerin yaşamına sokmayı değil, onları şu ya da bu yöne "gütmek" için amaçlı metinler yazıldığını, onlara kolay okunan, kolayca bir kenara bırakılıp unutulmuş ve besbelli kolayca yazılvermiş metinler ulaştırıldığını izliyoruz. Bu metinlerin sayısı da öyle çok, fiyatı öyle düşük ki, çocukların temel sorunu bence, has edebiyata ulaşma şanslarının kısıtlı oluşu -ve doğal olarak bunun farkında olmayışları.

Çocukların internetle olan ilişkileri kitap okumalarını etkiliyor mu?

Günümüz çocuğu, "etkin okuma zorunluluğu" gerektirmeyen, özet, anafikir vs. sormayan, tersine hızla değişen görsellerle neredeyse afyon etkisi yaratan internette en sadık, en etkili "arkadaşını" buldu. Bence artık "hayali arkadaş"a gerek kalmadı, "arkadaşım internet" sendromuna terfi ettik. Sosyal medya kanalları, sohbet odaları sürekli açık, çocuklar gençler ders çalışırken bile sohbete devam edebiliyor. Dolayısıyla bizlerin yeni dünyalar bulmak, bizimkine benzemeyen yaşamlara süzülürmek için kapandığımız kitapların yerini, ekranda birkaç tık yardımıyla ulaşılan mecralar aldı. Bunu reddetmek mümkün değil artık: Gerçekten kitap okuyan çocuklar, okumayı yeni söken ve birkaç yıl daha okumanın büyüüne kapılanlar -yani 1. ve 5. sınıflar arasındakiler. Sonrasında, kitapla önlenemez kopuş başlıyor. Elbette internet, "nitelikli okuma"yı büyük ölçüde saf dışı bıraktı. Çocuğu, genci cezbedecek özgün kitaplar için bunca çabalamamız, bu özel edebiyat alanının parlaması için bunca dil dökmemiz de bu yüzden zaten.

Günışığı kitaplığı konusunda uzman bir yazarınız... Arkanızda büyük bir sermaye yardımı olmadığı halde nasıl başarılı bir grafik çizebiliyorsunuz?

Tamamen işimize ve okurumuzun

17. yaşını süren, çocuk ve gençlik kitapları yayınevi Günışığı Kitaplığı'nın kurucularından, yayın yönetmeni ve editörü; arkeoloji doktorası sahibi, mimar... Yayıncılık sektörüne yaptığı önemli katkılarla tanınan Müren Beykan bu ayki konuğumuz

ihtiyaçlarına odaklanmış, çok fazla çalışan, ayrıntıya fazlaca kafa yoran bir yayıneviyiz. Ekip arkadaşlarımızla takım ruhuna, en iyiye ulaşma sabrına, yılmadan denemeye ve yeniyi aramaya ve tabii okurlarımızı gözlemeye, dinlemeye büyük önem veriyoruz. Başarının yarısı yapılan işin çok sevilmesi, ondan büyük keyif alınmasıysa eğer, öteki yarısı da yetinmemek, mükemmeli aramak.

Kitaplarla arası iyi olmayan çocuklara nasıl kitap okutmalısınız?

Bunu soran ebeveynlerle sık sık karşılaşırız. Son yıllarda iyiden iyiye "okumayan çocuk" duvarı inşa edildi. Bence, okumayanlar ebeveyn; çocuklar pek çok farklı okuma yapıyor zaten. Aslında bu tür yakınmalarda kastedilen 100 Temel Eser kıvamında kitapların okunmaması. Yoksa çocuklar fantastik kitapları ve macera romanlarını okumaya bayılıyor. Çizgi roman okuyan çocuğunu kitap okumuş saymayan ana-baba acaba ne okuyor? Kitap sevmediğini sanan çocukların bile illa ki karıştırıp orasından burasından okumak isteyecekleri kitaplar var, fuarlarda ilginç gözlemlerimiz oluyor. Çocukların dillendirdikleri en önemli sıkıntı, kendi istediklerini okuyamamak. Biz kitap-okumayan-yetişkinler, eğitim adına baskı uygulayıp çocuklarımızı şekle sokmak adına dayatmacı, bıkırtıcı söylemlerle canım kitapları çocukların gözünde değersizleştiriyoruz. Çocuklar değil, çeşitli bahanelerle anne babalar ve hatta öğretmenler, eğitimciler okumuyor!

Çocukların Harry Potter ve Narnia Günlükleri gibi fantastik kitap okumalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Fevkalade. "Edebiyatın haylaz türleri" dediğim fantastik kitaplar, bilimkurgular, polisiyeler de edebiyatın ana şemsiyesi altında yetkin türler. Edebi bir anlatımla yazılmışlarsa, güzel bir çeviriyle Türkçe'ye kazandırılmışlarsa, bu türlerde okumayı seven çocuklara, gençlere edebiyat okurluğu yolunda büyük katkısı olur. Hobbit okuyunca çocuk Hobbit olmaz ama kitap okumayan ebeveynler ucube olmaktan kurtulamaz. Geniş hayal gücü yaratan bu türlerde özgürce okuyan çocuğun gözünde demode sorumluluklarla

harmanlanmış, sıkıcılık ucubeleri oluruz. Harry Potter'dan zevk almamak kişisel bir konudur ama çocuğumuzun aldığı zevki yadsımamalıyız. Bırakın okusun, ekran başında geçireceği zamandan daha iyi değil mi? Üstelik usta iki çevirmenin -Sevin Okyay'la Kutlukhan Kutlu'nun- Türkçe'siyle okuyacak ki, çifte kavrulmuş...

Çocuk edebiyatına yeni başlayanlara daha çok hangi kitapları önerirsiniz... "Bir kitap okudum, hayatım değişti" aforizmasına inanıyor musunuz?

Hayat değiştirmese de hiç tanımadığının bir yazar-insanın evreninde, onun zekısıyla, duygusuyla haritalanmış bir yolculuk etkileyicidir, size bakış değiştirebilir, yaşamınıza renk ve sevinç katabilir. "Yaşam zaten acılar, kederler ve haksızlıklarla belirlenmiş bir hiçliktir yavrum" demeyi kim ister evladına? Her şeye rağmen yarın umudu çocuklarla yeniden yeniden filizleniyorsa, edebiyat da çocuğu genci kayırmak istiyor. Okuruna yarına dair umut aşılamaayan çocuk ve gençlik kitapları "başarılı" olamıyor. Bir liste vermek eksik ve yanıltıcı olabilir, çekinirim. Ama *Küçük Prens*'i (Exupery) listenin en başına yerleştirmek, *Küçük Kara Balık*'i (Behrengi) unutmamak ve yazar izi sürmeyi salık verebilirim: Christine Nöstlinger, Roald Dahl, Rene Goscinny ve David Almond hemen aklıma gelenler. Elbette, çok sayıda kitapla özellikle dikkati çeken Muzaffer İzgü, Behiç Ak, Sevim Ak ve Ayla Çınaroğlu da listemizde olmalı. Nitelikli edebiyat arayışındaki yayınevlerini ve gazetelerin kitap eklerinde yer açmaya çalışan çocuk edebiyatı sayfalarını izlemeyi öneririm.

Hem Günışığı Kitaplığı'nın hem de On8'in kitaplarını okuyan, yorumlayan bir editörsünüz. Aralarında ne tür farklar var?

Günışığı Kitaplığı kurulduğu 1996'dan beri üç ana grupta kitaplar yayımlıyor: İlk Kitaplar (okuyamayan ve okumaya yeni başlayanlar için), Çocuk Kitapları (en mükemmel hevesle okuyan 8-12 yaş için) ve Genç Kitaplar (12 yaşından sonra herkes için). Bu ayrımlar elbette kabaca yönlendirmek, çocuğun gelişen kavram evreninde doğru kitapla buluşmasını sağlamak için. Çok iyi okuyan, edebiyatla



yüksek düzeyde buluşabilmiş bir 11 yaş çocuğu da pekala Genç Kitap okuyabilir. Ne ki, ilgiler, meraklar yaş ilerledikçe artar, çeşitlenir, değişir; o zaman daha çetrefil konularda, daha karmaşık dinamiklerle örülü kitaplar ilgi çekici gelir. İşte ON8'i bu ihtiyacı gözeterek kurduk. Günışığı Kitaplığı'nın alt markası olan ON8, "edebiyatta rüştünü ispat edenlere" dedik, "Artık liseliler, üniversiteliler edebiyat şemsiyesi altında kendileri için toplanmış bir grubu hak ediyor" dedik. Günışığı Kitaplığı'nın gençlik romanları ergenle buluşma kabiliyeti yüksek, daha ziyade ergen kahramanlarla biçimlenen edebiyatı kucaklarken, ON8 kitaplarında çeşitlilik yaşamın kendi kadar renkli ve genelde, yetişkinliğe adım atmış gencin duygu evreni başrolde.

En sevdiğiniz 10 çocuk kitabını sıralayın desek...

Yıllardır yazarlarla, illüstratörlerle çocuk ve gençlik kitapları yapıyorum, çevirmenlerle çok sayıda kitabın Türkçe'ye kazandırılmasında omuz omuza çalıştım, çalışıyorum; Günışığı'nın ve ON8'in koleksiyonları elbette en sevdiğim anlamına gelir. İlla ki isim istiyorsanız, İngiliz yazar David Almond'un *Dünya Büyüklüğü Bir Yer ve Ay'a Tırmanan Çocuk* adlarıyla, kıvrak çevirilerine hayranlık duyduğum Mine Kazmaoğlu tarafından Türkçe'ye kazandırılmış kitapların gönlümde ayrı yeri var. Ve tabii "Küçük Prens" in hangi baskısı çıksa alırım yıllardır, o değişmez.

Çocukları Aziz Nesin gibi mizaha yaklaşan başarılı yazarlar var mı?

"Genç" dediğiniz için durakladım, ama yine de bence her zaman genç Muzaffer İzgü'yü ve tabii Behiç Ak'ı anmak ve selamlamak isterim. Milyonlarca okurları var -ki mizahın hoyratça hırpalandığı bir ülkede hiç azımsanmamalı.